

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ
БІЛМ ЖӘНЕ ҒЫЛЫМ МИНИСТРЛІГІ

МИНИСТЕРСТВО ОБРАЗОВАНИЯ И НАУКИ
РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН

ХАЛЫҚАРАЛЫҚ БІЛМ БЕРУ КОРПОРАЦИЯСЫ
МЕЖДУНАРОДНАЯ ОБРАЗОВАТЕЛЬНАЯ КОРПОРАЦИЯ

**ӘЛЕУМЕТТІК-ГУМАНИТАРЛЫҚ ҒЫЛЫМДАРДЫҢ ӨЗЕКТІ
МӘСЕЛЕЛЕРІ: ІЗДЕҢІС ЖӘНЕ ШЕШУ ЖОЛДАРЫ**

халықаралық ғылыми-тәжірибелік конференцияның материалдар жинағы

11 сәуір 2014 жыл

Сборник материалов Международной научно-практической конференции

**АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СОЦИАЛЬНО-ГУМАНИТАРНЫХ НАУК:
ПОИСК И ПУТИ РЕШЕНИЯ**

11 апреля 2014 года

Алматы – 2014

УДК 378(063)
ББК 74.58

Редакционная коллегия:

Шонайбаева А.Т., к.ф.н., ассоц. проф., декан ФОГП
Абилова Б.А., к.п.н., ассоц. проф. ФОГП
Адилбаева У.Б., к.ф.н., ассоц. проф. ФОГП
Акбаева Л.Н., к.ф.н., ассоц. проф. ФОГП
Жампейсова Ж.М. к.ф.н., ассоц. проф. ФОГП
Молдабаева М.К., зам. декана ФОГП

«Актуальные проблемы социально-гуманитарных наук: поиск и пути решения»:
Сб. мат. междунар. науч.-практ. конф. – Алматы: КазГАСА, 2014. – 230 с.

ISBN 978-601-7471-18-7

В сборнике представлены результаты научно-исследовательской деятельности участников VI Международной научно-практической конференции «Актуальные проблемы социально-гуманитарных наук: поиск и пути решения», которые осветили вопросы методики социально-гуманитарных наук, казахского, русского и английского языков.

УДК 378(063)
ББК 74.58

© Казахская головная
архитектурно-строительная
академия, 2014

СОДЕРЖАНИЕ

Раздел I

Иновационные технологии и методики преподавания языков (английский язык)

Adilbayeva U.B. Professionally-oriented English for technical specialties	6
Бектуррова А.А. Прагматическая особенность модальности вводно-вставных конструкций (на материале английского языка).....	10
Бурова Т.В., Карабаева Б.Н. Формы и виды чтения. Формирование различных технологий извлечения информации из текста	13
Гайипова Г.А. Ағылшын тілін техникалық оқу орындарында бейімдеп оқыту	17
Джумалиева Г.К. Прагматическое содержание вопросительных конструкций (на материале английского языка).....	20
Досжанова Ж.М. Ағылшын және қазақ тілдеріндегі мақал-мәттелдердің салыстырмалылық сипаттары	24
Карыбаева Г.А. Формирование межкультурной компетенции средствами интерактивных технологий у студентов технических специальностей	27
Мамбаева С. Некоторые схожести языка и культуры племени Навахо с языком и культурой кыргызов	30
Мангазина Ж.Р. Активизация познавательной творческой деятельности через внеаудиторную работу.....	34
Минаева А.Ж. К вопросу профессионально-ориентированного обучения ИЯ студентов неязыковых специальностей	37
Moldabaeva M.K. Classroom management problems and how to put them up.....	39
Нургалиева А.Ж. Презентации на уроках английского языка	42
Нурпейсова Н.Т. Болашақ мұғалімдерді даярлауға арналған еуропалық стандарт, кредиттік технологияның міндеті мен мәні.....	45
Рахметова В.Ж. Трудности понимания иноязычной речи на слух и пути их преодоления	48
Султанбаева Ж.У. Колледже ағылшын тілі сабагындағы сездік қатынас.....	51
Суттибаев Н.А. Шетел тілінде білім берудегі жоба технологиясы	53
Страутман Л.Е., Гумарова Ш.Б. Научно-технический перевод как один из эффективных методов обучения студентов неязыковых специальностей	56
Сәбит С.Т., Дюсембаева С.Б. Ағылшын тілі сабагында жаңа ақпараттық технология құралдарын пайдалану және сабак беру әдістемесі	62
Тастемирова Б.И., Махарова Г.С. Современные образовательные технологии в преподавании иностранного языка в неязыковом вузе	66
Толынбекова Г. А. Происхождение литературного героя «Дон Жуана»	69
Omarova G.M. Creative technologies as a way of forming intercultural communicative competence of the student	71

Колледже оку үдерісі кезіндегі тәжірибе көрсеткендей, оқушылар белгілі бір тақырыпта өз ойларын айту кезінде, әсіресе топтық сөйлесу кезінде, яғни диалогтық және монологтық араласу кезінде шынайы, табиғи сипатта ие болады [2, 97 б.].

Оку үрдісіндегі оку-сөйлеу қызметтеріне көніл бөле кетейік. Сабак барысында оку-сөйлеу жағдаятында екі негізгі қызметтерді орындау талап етіледі: ынталандыратын және үйретуши. Бұл жағдаяттар сөйлеу дағдыларын құру сияқты негізгі шарттары іске асырылуы тиіс, тек сондай жағдайдағанда үйрету қызметі іске асырылады.

Шет тілін үйрену кезінде, пікірдің мағыналылығын қамтамасыз ету – өте маңызды. Ауызекі сейлеуге әрдайым «Is it really so?», «Do you agree?», «You don't say so!», «How so?» т.б. көбірек қолдануға үйрету керек.

Сондай-ақ оқушыларға бір-бірінші пікірлерін сөтті, дұрыс түзетіп отыруға үйрету қажет (түзету, анықтайтын сұрақтар қойып отыру). Бұл бірінші кезеңдегі мәселе. Келесі кезеңде коммуникативті іс-әрекеттерді қақпа сөздердің (реплика) көмегімен – келісу немесе келіспеу арқылы іске асыруға болады:

Right you are; I think the same; As for me I think...; I am afraid you are mistaken; I like it

Сөйлеушінің сөздерін толықтыратын қақпа сөздер:

More than that; besides; to make the things worse...

Анықтайтын сөйлемшелер:

As for me, I think...; I suppose...; I believe...

Пайымдауларды жалпылайтын:

On the whole; in general; summing up all you've just said; let's come to a conclusion; so what is the result?

Тәмононалды реакциялар:

That is rather strange (awful, nice); Brilliant; So many; Great; Well done

Мыскылды қақпа сөздер:

So there you are! Why should you?

Әтіншіті білдіретін қақпа сөздер:

May I...? Can you...? Will you...? Please, don't do it

Жағымсыз нәрселерді бағалайтын қақпа сөздер:

I find it bad; I find it not very good

Таңдану қақпа сөздері:

Is it? Do you? Are you? Really? How so? You don't say so.

Топтық ауызекі сейлесу кезіндегі карым-қатынас мынадай шешімге келеді – оқушылардың еркін араласуы қойылған мақсатқа әрдайым жете бермейді. Дискуссияның өзіндік киыншылығы бар және көптеген дискуссияға қатысушылардың сапалы болуларапын талап етеді.

Рөлдік ойындарда және оқушылардың топтық ауызекі сейлесуге нақты және қолжетімді бағдар ұсынылады.

Галдама нәтижесінде оқушылардың ойындық шығармашылыштарында сейлесу жағдаяттарын іске асыру мүмкіндіктері ашылады. Оқушыларға бәрінен де бүрін рөлдік ойындар ұнайды. Нарғыз осы кезеңде оқушылардың оку тиімділігін арттыруға мүмкіншілік береді. Мысалы: «Сіз Ұлыбританиядан келген туристпен кездесіп калдыңыз. Сол туристпен жақынырақ танысадың. Сонымен «Танысу» диалогын ұсынамыз.

«Сырт келбет» тақырыбын үйрету кезінде оқушыларға былай айтуға болады: «Балалар, біздің дәрісханаға милиция қызметкері келді. Қылмысқер іздестірілуде. Милиция қызметкері сіздерден мына адамды суреттеп беруін сұрайды». Сол кезде оқушылар кім туралы айтылып тұрғанын туғынеді.

Жағдаяттарды түрлі тәсілдермен үлгілеуге болады: көрнекі құралдар (суреттер, плакаттар, Power Point-та түрлі суреттер, ауызша суреттеу, сахналай). Мысалы 1 деңгей оқушыларына «Отбасы» тақырыбын еткенде олардан өз отбасыларының фотосуреттерін әкелулерін сұрауға болады. Оқушылар суреттегі отбасы мүшеселерін жеке-жеке ауызша суреттеп айта білулері керек. Немесе A-1 форматтағы таза қағазға отбасы терегінің суретін салдыру керек, яғни оларды отбасыларындағы ең жасы үлкен отбасы мүшесінен бастап, немере-шеберелеріне дейін есімдерін жаздырып, сабак барысында етілген жаңа сөздерді пайдалана отырып атап шығу керек: grandfather, grandmother, grandfather, grandfather, mother, father, sister, brother, aunt, uncle, niece, nephew, cousin, father-in-law, mother-in-law, daughter-in-law, son-in-law, stepmother, stepfather, half brother, half sister e.t.c.

«Саяхат» тақырыбын үйрену барысында «Мениң қалам», «Мениң ауылым» тақырыптары қайталанады. Сондай-ақ «Демалыс құндеріне жоспарыңыз», «Жақын арадагы каникулдарыңызға жоспарыңыз» тақырыптары ұсынылады. Оқушыларға келесідей жағдаяттар ұсынуға болады: «Сіз поездың вагонында отырсыз. Терезенің сыртынан не көріп тұрыс, суреттейіз» немесе «Анаңың алыс сапарға жол жүргелі жатыр. Жолға қажетті заттарды жол сандыққа салуға көмектесіңіз».

Жағдаятты суреттер оқушылардың сейлесу әрекетін белсендендіруге көмектеседі. Суретке қарай отырып, етілген тақырыптардың сөздерін колдана отырып сейлесуге, диалог құрастыруға, монолог ретінде айтуға болады. Осы кезде оқушылар басты әрекет етушілер болады. Сондай-ақ етілген қақпа сөздерді де қолдануға болады. Сейлесудің басты шарты – қателерден қорықпау керек және төмен бағадан қорықпау керек.

Қорыта келе, лексикалық бірліктерді менгеруғе, грамматикалық құрылымдарды, сабактың тиімділігін арттыру, оқушылардың сөздік шығармашылығын белсендендіру, олардың тілге деген қызығушылығын арттыратын сөздік жағдаяттарға аса көңіл бөлінген дұрыс [1, 27 б.], сондай-ақ басты мәселе – оқытушы шығармашылығына деген ізденістің жоғары деңгейде болғаны.

Әдебиет:

1. Вайсбурд М.Л., Ариян М.А. Ситуативная роль как методическое понятие // «Иностранные языки в школе». – 1984. – № 5.
2. Леонтьев А.А. Педагогическое общение – М.: Знание, 1998.
3. Пассов В.И. Основные вопросы обучения иноязычной речи – Воронеж, 1976.

ШЕТЕЛ ТІЛІНДЕ БІЛІМ БЕРУДЕГІ ЖОБА ТЕХНОЛОГИЯСЫ

Бұл мақалада қазіргі кезде шетел тілін оқытудағы инновациялық технологиялардың ішіндегі жоба технологиясы қарастырылады.

В данной статье рассматривается проектная методика, которая является одним из инновационных технологий в обучении иностранному языку.

This article deals with project method which is one of the innovative technologies in EFL.

Казіргі кезде шетел тілін оқытудағы инновациялық технологиялардың ішіндегі жоба технологиясы ерекше орында тұр. Жоба әдісі алғаш рет XX ғасырдың 20 жылдары АҚШ-та қолданыла бастаған. Бұл әдісті американдық философ және педагог Джон Дьюи және оның шәкірті Клипатрік зерттеп дамытқан [1, 23 б.].

«Жоба» деген сөздің өзі европа тіліне латын тілінен еніп «алға тасталған ой, алға шығып сейлеуші» деген мағынаны білдіреді. Өзі аты айтып тұрғандай алға тасталған ой, яғни біздің жағдайымызда ортаға студент – оқытушу болып тақырып тасталады. Содан кейін студенттер ез ойларын алға шығып айтады.

Жобалық сабактар әртүрлі кезеңдерден, қадамдардан тұрады:

1. Дайындық кезеңі:

- а) негізгі тақырыпты түсіндіру, талдау, өз ойларын айтуды;
- ә) сабакқа қажетті жаңа сөздермен жұмыс жасауды;
- б) қосымша материалдар енгізу.

2. Тақырыпты бөлу:

- а) студенттерді кіші топтарға топтасыруды, әр топқа кіші тақырыпшалар беруды;
- ә) тақырыптарды талдауды.

3. Тақырыптарды нақтылау:

- а) сұрақтар құрастыруды, жоспар құру, рөлдерді және тапсырмаларды бөлу;

Жобалық сабакқа дайындық кезінде жоспарды басшылыққа алған жөн. Бірақ сабак жоспарынан ауытқуға болмайды. Себебі, жобалық сабак барысында шығармашылық еркіндік болуы қажет.

4. Мәліметтерді жинау:

- а) тұп нұсқадағы кітап, газет-журналдар және т.б. мәліметтер;
- ә) теле-радио хабарларындағы мәліметтер;
- б) белгілі бір жерде зерттеуден алғынған мәліметтер;
- в) көшеде альынған сұхбат мәліметтер;
- г) фото-суреттер.

5. Жиналған мәліметтерді презентацияға дайындау:

- а) реттеуде, өндеу презентацияға дұрыстап дайындауды;
- ә) плакаттар дайындауды, картада жасауды, газет шығаруды, көрме жасауды, брошюра жасауды.

6. Презентация:

- а) әрбір кіші топ ез презентацияларын басқа топтардың алдында түсіндіреді;
- ә) әр жұмыстың нәтижесін брошюра, плакаттар түйінде дайындауды;
- б) жұмыстың нәтижесін көрме, брошюра көмегімен ауызша айтуды берудүү;
- в) қысқаша жұмыс жоспарымен, іс барысымен таныстыруды, пікір таластыруды.

Мұндай жобалық сабактарды бір күнде өткізе салу мүмкін емес. Дәстүрлі сабактарға үйренген студенттер бір күнде жобалық сабакқа ауыса алмайды. Жобалық сабактар дайындалап өткізу үшін ең алдымен студенттерді тәмендеңді дағыларға үйрету қажет:

- Топтарда жұппен жұмыс жасауды;

- Жұмыс кезінде бірін-бірі қолдап, көмектесудүү.

- Басқалардың жетістіктерін бағалауды;

- Бір-бірімен тіл табысып жұмыс істеуге үйрету қажет.[2,546]

Жобалық сабактар – бірнеше сабактарға созылатын ұзақ әрекет деп ойлауга болмайды. Сабактардың ұзақтығы әр түрлі, ол қысқа мерзімді және ұзақ мерзімді болуы мүмкін. Олардың кейбіреулері бірнеше айларға созылады, кейбіреулерін максатына қарай бір күнде үйімдастыруға болады.

Жобалық сабактарды өткізер алдында оқытушы ұсыныс жасайды, студенттердің инициативасын қолдайды, қажетті ақпарат көзін қайдан алуға болатыны жайлы көнеспөндірді, сабактың құрылымын анықтауға көмектеседі. Оқытушы ролі өзгереді. Яғни, бұрын барлық сұрақтарға жауап беруші басшы, үйретуші ретінде болса, ал жобалық сабактар барысында керекті әдістерді, мақсатқа жетудің жолдарын көрсетуші көнеспөндірді болады.

А.С. Комаров «оқыту кезінде бас, жүрек, кол» бірге жұмыс жасауды қажет деген. Осы жоба сабағында ұлы педагогтың айтып кеткен қағидалары пайдаланылады. Яғни, студент алдында шешімді талап ететін мәселені басымен ойлап, жүрекпен түсініп, қолымен жүзеге асырады [3, 12 б.] Нашар оқытын студенттер бір нәрсөні дұрыс айтпай қалармын деген қорқыныштан арылып, сабакқа белсендін катысада алды. Студенттерге сабактың кезеңдері – презентация кезінде өз еңбектерінің нәтижелі болуын қалайды. Қытай мақалында «мен естігенимді ұнатпаймын, мен көргенімді еске сақтаймын, мен қолмен істегенімді түсінемін» – деп айтылғандай, студенттер өздері дайындаған, өздері жүргізген сабактарын, өздері тапқан мәліметтерді естеріне жақсы сақтайда.

Көптеген ғалымдардың еңбектеріне сүйене отырып, жобалық сабактарға тәмендеңдідей сипаттамалар беруге болады:

1. Студенттер мен оқытушылардың бірігін жұмыс жасауды;
2. Топпен жұмыс жұмыс істеудүү;
3. Жұппен жұмыс істеудүү;
4. Студенттердің белсенділігі;
5. Басқа мекемелермен, ұйымдармен, мамандармен бірге жұмыс жасауды;
6. Студенттердің шешім қабылдауға қызығы бар;
7. Сабак үстінде де, сабактан кейін де жұмыс жасала береді;
8. Білім алу студенттердің өз іс-әрекеттері арқылы жүзеге асады;
9. Сабак зерттеулерге, шығармашылықтарға бағытталған;
10. Өз көтөріліктерін өздері түзету арқылы үйренеді;
11. Сабакта теория мен практика ұштастырылады;
12. Жиналған материалдар сабактың соңы қандай болатынын анықтайады;
13. Студенттер дербес, өз бетінде жұмыс жасауды;
14. Оқытушының ролі тексерушіден – көнеспөндірді өзгереді;
15. Сабактың соңы – презентациямен аяқталады, яғни ақырғы нәтижесін көрсетеді [4, 148 б.]

Жобалық сабакты дайындар кезінде тәмендеңдідей әдістерді пайдалануға болады:

- Сұрау жүргізу;
- Сұхбат алу;
- Кітапханалардан мәліметтер іздеудүү;
- Әр түрлі мекемелермен байланысу;
- Мәліметтерді интернеттен іздеудүү;
- Эксперименттер жүргізу;
- Мамандармен әңгімелесу;

- Мәліметтер сұрастыру және салыстыру [5, 220 б.]

Студенттер тақырып бойынша табысты жұмыс жасау үшін төмендегідей дағдыларға машықтануы қажет: жоспарлау, пікірталас, таңдау, пікірлесу, дәлелдеу, шешім кабылдау, бірлесіп істеу, зерттеу, іздестіру, ойлат шығару, безендіру бакылау, корытынды жасау, құжаттандыру.

Презентацияға материалдарды төмендегідей дайындауға болады: брошуралар дайындау, плакаттар дайындау, коллаждар желімдеу, кестелер, карталар, перфокарталар, эмблемалар, газет-журналдар, үндеулер шығару, викториналар, фото викториналар дайындау, көрмелер дайындау, мақала жазу, репортаж жасау, хат жазу, видео фильмдер түсіру, реферат жазу, бағандама жазу [6].

Сонымен қорыта келе жоба технологиясы шетел тілін оқыту зерттеу-ізденімпаздық іс-әрекетті қамтудың тиіс, мұнда студенттерге шетел тілін анағұрлым сапалы түрде менгерулеріне септігін тигізеді. Шетел тілі сабагында жоба әдісін қолдану студенттерді еркін және креативті ойлауға қабілеттендіреді.

Әдебиет:

1. Жансериков А.Е. Проектная работы на занятиях иностранного языка //ИЯШ. – Алматы, 2004. – № 3(09). – С. 23.
2. Ломакина Проектирование как ведущее направление модернизации современного педагогического образования // «Вестник высшей школы». – 2004. – № 1. – С. 54.
3. Комаров А.С. Творческий подход к планированию английского языка // ИЯШ. – 2003. – № 4. – С. 12.
4. Гайдова Д.Э. Формирование коммуникативных умени у студентов ВУЗа на основе проектной технологии: Mag. diss. (англ.яз.). – Алматы, 2003. – С. 148.
5. Атаканов Р. Проекттік сабак – берері мол сабак // «Поиск/ Изденіс». – 2002. – № 4. – 220 б.
6. Қабықбаева Д.С. Тілдік жыгары оқу орнында студенттерді мәдениетаралық қатысымга үйретуде жоба технологиясын қолдану: Mag. diss. – Алматы, 2009.

УДК 81.2 англ.

Страутман Л.Е., Гумарова Ш.Б., КазНУ им. аль-Фараби

НАУЧНО-ТЕХНИЧЕСКИЙ ПЕРЕВОД КАК ОДИН ИЗ ЭФФЕКТИВНЫХ МЕТОДОВ ОБУЧЕНИЯ СТУДЕНТОВ НЕЯЗЫКОВЫХ СПЕЦИАЛЬНОСТЕЙ

Данная статья посвящена рассмотрению основных характеристик научно-технического текста, изучению особенностей перевода научно-технических текстов. Рассмотрены трудности при переводе научно-технических текстов, а также проанализированы требования, предъявляемые к переводческой адекватности и эквивалентности перевода и оригинала.

Ұсынылып отырған мақала гылыми-техникалық мәтіндердің ерекшеліктеріне және сол ерекшеліктерді зерттеу мәселесіне арналған. Мақалада гылыми техникалық мәтіндерді аудару барысындағы қыншилықтар қарастырылады және мәтіннің мазмұнын дұрыс және мәнін өзгертусіз аудару ұсынылады.

This article deals with the problem of scientific and technical texts translation from English into Russian. Its aim is to give information about the basic peculiarities of scientific and technical texts language and their translation, basic concepts of terminological studies, translator's false friends in terminology.

Характерными особенностями научно-технического стиля являются его информативность (содержательность), логичность (строгая последовательность, четкая связь между основной идеей и деталями), точность и объективность и вытекающие из этих особенностей ясность и понятность. Отдельные тексты, принадлежащие к данному стилю, могут обладать указанными чертами в большей или меньшей степени. Однако у всех таких текстов обнаруживается преимущественное использование языковых средств, которые способствуют удовлетворению потребностей данной сферы общества.

Сфера применения научного стиля очень широка. Это один из стилей, оказывавший сильное и разностороннее влияние на литературный язык. Совершающаяся на наших глазах научно-техническая революция вводит во всеобщее употребление огромное количество терминов. Если раньше толковые словари составлялись на основе языка художественной литературы и в меньшей степени публицистики, то сейчас описание развитых языков мира невозможно без учета научного стиля и его роли в жизни общества. Достаточно сказать, что из 600 000 слов авторитетнейшего английского словаря Вебстера 500 000 составляет специальная лексика.

Научно-технический стиль характеризуется логической последовательностью изложения, упорядоченной системой связей между частями высказывания, стремлением авторов к точности, сжатости, однозначности при сохранении насыщенности содержания. В основе стиля современной английской научно-технической литературы лежат нормы английского письменного языка.

Основная задача научно-технического перевода состоит в предельно ясном и точном доведении до читателя сообщаемой информации. Это достигается логически обоснованным изложением фактического материала, без эксплицитно выраженной эмоциональности.

Опыт работы со студентами-нелингвистами показывает, что для того чтобы будущий инженер или научный сотрудник проявил интерес к изучению проблем перевода, не следует перегружать его грамматическими конструкциями и терминами. При работе с текстом грамматические упражнения должны служить только инструментом для понимания отдельных конструкций в тексте, поэтому в тексте выбирается одно или два грамматических явления, которые рассматриваются в последующих упражнениях. Это позволяет повышать мотивацию студентов, показать возможность понимания текста без постоянного обращения к грамматическим правилам. Текстовые задания должны быть ориентированы на понимания общего смысла текста, основных идей автора, логики повествования, поиска информации, наконец, смысловых тонкостей. Эти знания позволят студентам ориентироваться на узкоспециальной литературе.

Текст выполняет двойную функцию: с одной стороны, он является стандартным, таким текстом, с которым приходится сталкиваться при чтении учебной и научной литературы, а с другой стороны, это ценный учебный материал, на основе которого анализируются основные лексические и грамматические явления научного языка.